EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.11.2021
COM(2021) 673 final

2021/0351 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

millega määratakse kindlaks Euroopa Liidu nimel EMP ühiskomitees võetav seisukoht seoses EMP lepingu protokolli nr 32 (artikli 82 rakendamise finantskorra kohta) muutmisega

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolev ettepanek käsitleb otsust, millega kehtestatakse Euroopa Liidu nimel EMP ühiskomitees võetav seisukoht seoses Euroopa Ühenduse ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (edaspidi „EMP leping“) protokolli nr 32 (EMP lepingu artikli 82 finantskorra rakendamise kohta) muutmisega. Ettepanekuga muudetakse EMP EFTA riikide (Norra, Island ja Liechtenstein) liidu programmides osalemise suhtes kohaldatavaid eeskirju, et võtta arvesse 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku erisätteid seoses Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise mõjuga EMP EFTA riikide rahalisele osalusele ELi eelarves.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. EMP leping

EMP lepingu eesmärk on edendada Euroopa Liidu, Islandi, Liechtensteini ja Norra vaheliste kaubandus- ja majandussuhete pidevat ja tasakaalustatud tugevdamist võrdsetes konkurentsitingimustes ning samade eeskirjade järgimist, et luua ühtne Euroopa Majanduspiirkond (edaspidi „EMP“). EMP lepinguga tagatakse EMP kodanikele ja ettevõtjatele siseturul võrdsed õigused ja kohustused. Sellega nähakse ette nelja vabadust – kaupade, teenuste, isikute ja kapitali vaba liikumine – käsitlevate ELi õigusaktide kohaldamine kõigis EMP 30 liikmesriigis. Lisaks hõlmab EMP leping koostööd muudes olulistes valdkondades, nagu teadus- ja arendustegevus, haridus, sotsiaalpoliitika, keskkond, tarbijakaitse, turism ning kultuur, mis on koondatud ühisnimetuse „kõrvalmeetmed ja horisontaalpoliitika“ alla.

EMP lepingu artiklis 82 on sätestatud normid, mida tuleks kohaldada EMP EFTA riikide finantsosaluse suhtes liidu programmides osalemisel. EMP lepingu protokollis nr 32 on täpsemalt sätestatud normid, mida tuleks kohaldada artikli 82 rakendamise finantskorra suhtes.

2.2. EMP ühiskomitee

EMP ühiskomitee loodi EMP lepingu artikliga 92. EMP ühiskomitee koosneb lepinguosaliste esindajatest ja võib teha otsuseid ühelt poolt liidu ja teiselt poolt ühehäälselt esinevate EFTA riikide vahelise kokkuleppe alusel.

Ühiskomitee ülesanne on tagada lepingu tulemuslik rakendamine ja toimimine. Sel eesmärgil korraldab ta arvamuste- ja teabevahetust ning võtab vastu otsuseid EMP lepingus sätestatud juhtudel ja seoses selle protokollidega. Sel eesmärgil võib protokolli 32 lepingu artikli 98 kohaselt EMP ühiskomitee otsusega muuta vastavalt EMP lepingu artikli 93 lõikele 2 ning artiklitele 99, 100, 102 ja 103.

Selleks et tagada õiguskindlus ja EMP ühtsus, peaks EMP ühiskomitee tegema otsuse lisade ja protokollide muudatuste kohta, et võtta arvesse liidu õigusaktide arengut. Neid muudatusi tuleks kohaldada samaaegselt liidu õigusaktides kehtestatud muudatustega ja võttes nõuetekohaselt arvesse lepinguosaliste sisemenetlusi.

2.3. EMP ühiskomitee kavandatav õigusakt

EMP ühiskomitee võtab vastu EMP lepingu protokolli nr 32 muudatused (edaspidi „kavandatav akt“).

Kavandatava akti eesmärk on sätestada üksikasjalikud tingimused EMP EFTA riikide osalemiseks ELi programmides, et teha vajalikud kohandused, mis tulenevad uue

mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmisest, ning võtta arvesse Ühendkuningriigi liidust väljaastumise mõju eelarvele.

Kavandatava aktiga lisatakse EMP lepingu protokolli nr 32 viis lõiget.

Artiklit 1 täiendatakse järgmiste sätetega:

- säte EMP EFTA riikide finantsosaluse kohta ELi eelarvesse kantud assigneeringutes, mis on mõeldud makseteks programmide lõpetamisega seotud eelarveridadelt pärast Ühendkuningriigi liidust väljaastumist. Programmide lõpetamisega seotud eelarveread sisaldavad üksnes 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames allkirjastatud kulukohustuste makseid, mille puhul Ühendkuningriik jätkab oma osa maksmist kuni kõigi kulukohustuste täitmiseni. EMP lepingus ei tehta vahet programmide lõpetamisega seotud eelarveridade ja uute ELi programmide ridade vahel, mistõttu EMP EFTA riigid teeksid ELi eelarvesse vajalikust suuremaid osamakseid. Tuleb meenutada, et varasemate laienemiste puhul rakendati pöördmehhanismi, mille järgi maksid EMP EFTA riigid ELi eelarvesse vajalikust väiksema summa. Seetõttu ei kohaldata pärast protokolli nr 32 muutmist ELi laienemise korral enam seda mehhanismi, mis tähendab, et programmide lõpetamisega seotud eelarveridade puhul oleks proportsionaalsuse suhtarv suurem;
- säte taasterahastu „Next Generation EU“ laenude lisamise kohta EMP EFTA riikide poolt programmi „Euroopa horisont“ ja liidu kodanikukaitse mehhanismi rahastamiseks antava panuse arvutamisse, et kajastada nende programmide suuremat eelarvet;
- kaks lisasätet, milles selgitatakse, kuidas arvutatakse EMP EFTA riikide osamakse ELi laienemise või liikmesriigi liidust väljaastumise korral.

Lisatakse uus artikkel 8, et mis käsitleb EMP EFTA riikide rahalise osaluse finantskorda seoses eelarveliste tagatistega. Eelarveliste tagatiste eripära ei võimalda EMP EFTA riigi rahalise osaluse puhul kasutada standardmenetlust, mida kasutatakse kõigi teiste ELi programmide puhul. EMP EFTA riikide rahalist osalust eelarvelistes tagatistes reguleeritakse selle asemel konkreetsete rahalist toetust käsitlevate lepingutega.

Kavandatav akt muutub lepinguosalistele siduvaks vastavalt lepingu artiklile 104, milles on sätestatud: *„Kui ei ole sätestatud teisiti, on käesolevas lepingus nimetatud EMP Ühiskomitee otsused jõustumise järel lepinguosalistele siduvad ja viimased peavad astuma vajalikke samme otsuste rakendamise ja kohaldamise tagamiseks.*“ Lisaks on lepingu artiklis 119 sätestatud: *„Lisad ja neis nimetatud käesoleva lepingu jaoks kohandatud dokumendid ning protokollid moodustavad käesoleva lepingu lahutamatu osa*.“

Lepingu artiklis 103 on sätestatud: *„Kui kuue kuu jooksul pärast kuupäeva, mil EMP Ühiskomitee võttis vastu otsuse, ei ole teisi lepinguosalisi teavitatud, kohaldatakse EMP Ühiskomitee otsust kuni põhiseadusest tulenevate nõuete täitmiseni ajutiselt, välja arvatud juhul, kui lepinguosaline teatab, et selline ajutine kohaldamine ei ole lubatud. Viimasel juhul, või kui lepinguosaline teatab EMP Ühiskomitee otsuse ratifitseerimata jätmisest, jõustub artikli 102 lõikes 5 nimetatud peatamine ühe kuu möödumisel sellisest teatest, kuid mitte mingil juhul varem, kui sel kuupäeval, mil vastavat EÜ akti ühenduses rakendatakse.*“

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

Komisjon esitab nõukogule EMP ühiskomitee otsuse eelnõu, et nõukogu võtaks selle vastu kui liidu seisukoha. Komisjon loodab, et ta saab esitada selle seisukoha EMP ühiskomitees esimesel võimalusel.

EMP ühiskomitee otsuste eelnõu sisu ja laadi ei saa pidada pelgalt tehnilisteks kohandusteks nõukogu määruse nr 2894/94 tähenduses. Seetõttu võtab liidu seisukoha vastu nõukogu.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõikes 9 on sätestatud, et *„nõukogu võtab komisjoni […] ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega […] kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku“.*

Mõiste *„õigusliku toimega aktid*“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel. Siia hulka kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, aga mis *„võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“*.[1]

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

EMP ühiskomitee on lepinguga, täpsemalt EMP lepinguga loodud organ. Õigusakt, mille EMP ühiskomitee peab vastu võtma, on õigusliku toimega akt. Kavandatav õigusakt on rahvusvahelise õiguse alusel siduv kooskõlas EMP lepingu artiklitega 103 ja 104.

Kavandatava aktiga ei täiendata ega muudeta lepingu institutsioonilist raamistikku. Seega on kavandatava otsuse menetlusõiguslik alus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõige 9 koostoimes nõukogu määruse (EÜ) nr 2894/94 (Euroopa Majanduspiirkonna lepingu rakendamise korra kohta) artikli 1 lõikega 3.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatud akti eesmärgist ja sisust, mida liidu nimel võetav seisukoht puudutab. Kui kavandatava aktiga taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning üht neist võib pidada peamiseks, samas kui teine on pelgalt kõrvalise tähtsusega, peab ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus materiaalõiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna puhul vajalik õiguslik alus.

Kui kavandatava aktiga taotletakse mitut eesmärki või reguleeritakse mitut valdkonda, mis on üksteisega lahutamatult seotud ning millest ükski ei ole võrreldes teistega kõrvalise tähtsusega, tuleb erandina nimetada ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõigusliku alusena mitu vastavat õiguslikku alust.

4.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatava akti eesmärgid ja reguleeritavad valdkonnad on finantsreeglid ja finantsabi. Kavandatava õigusakti kõnealused aspektid on omavahel lahutamatult seotud ja kumbki neist ei ole võrreldes teisega kõrvalise tähtsusega.

Seetõttu moodustavad esildatud otsuse materiaalõigusliku aluse järgmised sätted: Euroopa Liidu toimimise leping, eeskätt selle artikkel 122 ja artikli 322 lõige 1.

---

[1] Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punktid 61–64.

4.3. Kokkuvõte

Kavandatava otsuse õiguslikuks aluseks peaks olema ELi toimimise lepingu artikkel 122 ja artikli 322 lõige, 1 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 ning nõukogu määruse (EÜ) nr 2894/94 (Euroopa Majanduspiirkonna lepingu rakendamise korra kohta) artikli 1 lõikega 3.

5. MÕJU EELARVELE

Kavandatud õigusaktiga muudetakse EMP EFTA riikidelt ELi assigneeringutele lisatud sihtotstarbelise tulu summa arvutamist, vähendades a) programmide lõpetamisega seotud eelarveridade summade suhtes kohaldatavat EMP EFTA proportsionaalsuse suhtarvu – ilma et see põhjustaks assigneeringute puudumist – ja b) võttes EMP EFTA riikide osamaksu arvutamisel arvesse taasterahastu „Next Generation EU“ laene, suurendades seega EMP EFTA riikide osa selliste programmide rahastamises, milles EMP EFTA riigid osalevad ja mis saavad taasterahastu „Next Generation EU“ laene: programm „Euroopa horisont“ ja liidu kodanikukaitse mehhanism.

6. KAVANDATAVA ÕIGUSAKTI AVALDAMINE

Kuna EMP ühiskomitee aktiga muudetakse EMP lepingu protokolli nr 32 artikli 82 rakendamise finantskorra kohta, on asjakohane avaldada see pärast vastuvõtmist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2021/0351 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

millega määratakse kindlaks Euroopa Liidu nimel EMP ühiskomitees võetav seisukoht seoses EMP lepingu protokolli nr 32 (artikli 82 rakendamise finantskorra kohta) muutmisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 122 ja artikli 322 lõiget 1 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse nõukogu 28. novembri 1994. aasta määrust (EÜ) nr 2894/94 Euroopa Majanduspiirkonna lepingu rakendamise korra kohta, eriti selle artikli 1 [2]lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Majanduspiirkonna leping (edaspidi „EMP leping“) jõustus 1. jaanuaril 1994.

(2) Euroopa Liidu õigusakte on muudetud, eelkõige võeti vastu nõukogu 14. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) nr 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu.

(3) Vastavalt EMP lepingu artiklile 98 võib EMP lepingu artikliga 92 asutatud EMP ühiskomitee võtta vastu otsuseid, millega muudetakse EMP lepingu artikli 82 rakendamise finantskorda käsitlevat protokolli 32 vastavalt lepingu artikli 93 lõikele 2 ning artiklitele 99, 100, 102 ja 103.

(4) Seetõttu tuleks EMP lepingu protokolli nr 32 sätteid vastavalt muuta.

(5) EMP ühiskomitees võetav liidu seisukoht peaks seega põhinema käesoleva otsuse lisas esitatud EMP ühiskomitee otsuse eelnõul,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Seisukoht, mis võetakse liidu nimel EMP ühiskomitees EMP lepingu protokolli nr 32 (artikli 82 rakendamise finantskorra kohta) muutmise ettepanekute suhtes, põhineb käesolevale otsusele lisatud EMP ühiskomitee otsuse eelnõul.

[2] EÜT L 305, 30.11.1994, lk 6–8.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval. Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja